

NAUJIENLAIŠKIO KVIETIMAI ORGANIZACIJOMS ĮSITRAUKTI TVARKANT VIETOS REIKALUS KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖJE

EDITA STUMBRAITĖ-VILKIŠIENĖ¹

Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Šiuolaikinės technologijos sudaro naujas komunikacijos galimybes ne tik privačiame gyvenime, bet ir viešajame sektoriuje. Vietos savivalda, kaip arčiausiai gyventojų veikianti valdžia, turi ieškoti priimtinių ir efektyvių išorinės komunikacijos priemonių tiek su pavieniais visuomenės nariais, tiek su įvairiomis organizacijomis, kurios prisideda sprendžiant aktualius vietos reikalus savivaldybėse. Ilgą laiką vietiniai spausdinti laikraščiai savivaldybių naudoti kaip patikimas svarbios informacijos platinimo kanalas. Šiandien naujienos yra lengvai prieinamos elektroninėmis priemonėmis, taigi vietinius laikraščius keičia savivaldybių interneto svetainėse prenumeruojami naujienlaiškiai. Straipsnyje analizuojami Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos platinamo naujienlaiškio, kaip informacijos skleidimo ir komunikavimo priemonės su suinteresuotomis organizacijomis, 2023 ir 2024 metų duomenys. Siekiama įvertinti, kokios dalyvavimo galimybės siūlomos organizacijoms iš Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos pusės. Atlikus empirinį kokybinį tyrimą gautų rezultatų pagrindu, taikant turinio analizės metodą, įvertinta, kaip dažnai 2023–2024 metais Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje veikiančios organizacijos kvistos įsitraukti į įvairias su viešaisiais reikalais susijusias veiklas, kokiose srityse ir kokiais būdais organizacijų dalyvavimo tikėtasi tvarkant vietos reikalus.

RAKTINIAI ŽODŽIAI: *organizacijų dalyvavimo galimybės, vietos reikalų tvarkymas, organizacijų dalyvavimo būdai, naujienlaiškis.*

ABSTRACT

Modern technologies open up new communication opportunities not only in private life, but also in the public sector. As the government closest to the population, local government must seek acceptable and effective means of external communication, both with individual members of society and with various organisations that contribute to solving relevant local issues in municipalities. For a long time, local printed newspapers have been used by municipalities as a reliable channel for distributing important information. Today, news is easily accessible electronically, so local newspapers are being replaced by newsletters subscribed to on municipal websites. The article analyses the data in the newsletter distributed by the Klaipėda city municipality administration as a means of disseminating information and communicating with interested organisations for 2023 and 2024. The aim is to assess what participation opportunities are offered to organisations by the Klaipėda city municipality administration. After conducting an empirical qualitative study based on the results obtained, using the content analysis method, it was assessed how often organisations operating in the area of Klaipėda city municipality in 2023 and 2024 were invited to engage in various activities related to public affairs, and in what areas, and in what ways the participation of organisations was expected in managing local affairs.

KEY WORDS: *opportunities for organisational participation, management of local affairs, ways for organisational participation, newsletter.*

JEL KLASIFIKACIJA: D71, D78, H11, K15.

DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v47i3.2766>

Įvadas

Demokratizaciją tyrinėjantys mokslininkai vieningai sutaria, kad be aktyvaus piliečių dalyvavimo priimančioms sprendimams demokratija negalės tinkamai funkcionuoti, tad piliečių dalyvavimo stokojanti politinė sistema neišvengiamai patirs demokratijos deficitą (Bielskienė, 2016, 51).

¹ Edita Stumbraitė-Vilkišienė – Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo ir politikos mokslų katedros asistentė, socialinių mokslų daktarė (Vadyba ir administravimas 03S)
Moksliniai interesai: piliečių dalyvavimas valdyje, viešųjų paslaugų teikimas, NVO, valstybės tarnyba
El. paštas: edita.stumbraite-vilkisiene@ku.lt

Piliečių ir jų organizuotų grupių bei kitų suinteresuotų organizacijų dalyvavimo skatinimas vietos savivaldos lygmeniu siejamas su demokratizacijos, tinklaveikos ir viešųjų paslaugų kokybės gerinimo aspektais. Socialinis kapitalas kuriamas aktyviai dalyvaujant pilietinėse grupėse, nevyriausybinėse organizacijose, asociacijose, bendruomenėse bei įvairiuose socialiniuose judėjimuose. Visgi moksliniai tyrimai atskleidė, kad piliečiai vis dažniau renkasi pasyvų individualistinį dalyvavimą, ypač socialiniuose tinkluose, kurdami siaurų interesų grupes. Deja, bet dažnai tokios iniciatyvos apsiriboja viena problema ir neperauga į ilgalaikį bendradarbiavimą su atsakingomis institucijomis bei nepriartina piliečių ir jų grupių prie realaus politinių sprendimų priėmimo ar jų įgyvendinimo vietos savivaldos lygmeniu.

Piliečių dalyvavimo, įvairių piliečių grupių ir organizacijų bendradarbiavimo su vietos savivaldos institucijomis ir dalyvavimo vietos savivaldos procesuose problematiką Lietuvoje ir kitose šalyse yra analizavę mokslininkai: J. Bielskienė (2016), T. Bovaird (2004), N. Martell (2024), A. G. Raišienė (2006), P. Vaillancourt Rosenau ed. (2000), J. Vorevičienė (2016), M. Urvikis (2016), E. Bloodgood, J. Tremblay-Boire (2017), R. Miškinienė ir kt. (2024) ir kt. Nemažai mokslininkų dėmesio sulaukia viešosios valdžios institucijų galimybių efektyviai išnaudoti šiuolaikines informacines technologijas komunikuojant su visuomene problema: E. Bonsón, L. Torres, S. Royo, F. Flores (2012), E. Gaušis (2018), S. Hofmann, D. Beverungen, M. Räckers, J. Becker (2013) ir kt. Daugelis autorių sutinka, kad demokratija, be aktyvaus piliečių įsitraukimo, negalima, drauge pažymima, kad viešojo sektoriaus organizacijos turi dėti dar daugiau pastangų ir ieškoti įvairesnių dalyvavimo formų, skatinamos piliečių aktyvumą, būrimąsi į įvairias grupes, bendruomenes ir savo interesų organizuota forma išreiškimą.

Straipsnyje ieškoma atsakymo į probleminį klausimą, kaip dalyvauti tvarkant vietos reikalus siūlo Klaipėdos miesto savivaldybės administracija įvairioms vietos savivaldoje veikiančioms organizacijoms, siekdama įgyvendinti tarpsektorinio bendradarbiavimo tikslus. Duomenų giluminė analizė atliekama naudojantis elektronine informacijos skelbimo priemone naujienlaiškiu, t. y. nagrinėjamas elektroniniu paštu gaunamo registruojamo naujienlaiškio skelbimų turinys nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. Daroma prielaida, kad pasirinktas dvejų metų duomenų tyrimo laikotarpis leis įvertinti organizacijoms siūlomų galimybių įsitraukti tendencijas ir jų pokyčius, kurie aktualūs dabartiniame kontekste.

Tyrimo objektas – miesto savivaldoje veikiančių organizacijų įtraukimo galimybės tvarkant vietos reikalus.

Tyrimo tikslas – įvertinti Klaipėdos miesto savivaldybės organizacijoms siūlomas įtraukimo galimybes ir jų praktinio įgyvendinimo probleminius aspektus.

Tyrimo uždaviniai ir metodai: 1) taikant aprašomąjį, sisteminimo ir analizės metodus, aptariamą tarpsektorinio bendradarbiavimo, savivaldybių ir įvairių vietos savivaldoje veikiančių organizacijų bendradarbiavimo galimybes; 2) atlikus kokybinį empirinį tyrimą, gautų rezultatų pagrindu, taikant turinio analizės metodą, įvertinama, kaip dažnai 2023–2024 metais Klaipėdos miesto savivaldybė naujienlaiškio skelbimuose kvietė organizacijas dalyvauti įvairiose veiklose, bei nustatyta, kokiose srityse ir kokiais būdais siekiama įtraukti organizacijas į vietos reikalų tvarkymą.

1. Savivaldybių ir jos teritorijoje veikiančių organizacijų bendradarbiavimas tvarkant vietos reikalus

Tarpsektorinis bendradarbiavimas gana dažnai mokslininkų tyrimuose nagrinėjama tema: tarp valdžios ir privataus sektoriaus, ypač tarp viešojo ir trečiojo sektorių. Tarpsektoriniai santykiai tampa vis sudėtingesni dėl paslaugų, žinių plėtros, valdžiai keliamų reikalavimų ir narystės ES (Jurčė, 2019, 27). Viešasis sektorius bendrąja prasme suprantamas kaip valstybės ir savivaldybės institucijų bei įstaigų visuma. Privataus sektoriaus pagrindiniai skiriamieji bruožai – pelno siekimas, privati nuosavybė ir privačių interesų tenkinimas vykdant ekonominę veiklą. Tuo tarpu trečiasis sektorius visų pirma siejamas su nevyriausybinių organizacijų, kurios kuriasi savanoriškais pagrindais, veikla, sutelkta į bendruomenės poreikių ir problemų sprendimą (Acus, 2018, 153). Visi trys sektoriai – privatus (rinkos), valstybinis (viešasis) ir trečiasis – R. Paton (2009) teigimu, grindžiami skirtingais principais ir vertybėmis, nors yra glaudžiai susiję ir jų ribos persidengia (Vorevičienė, 2016, 56).

Didėjant visuomenės paslaugų kokybės ir įvairovės poreikiams, siekdamas efektyviai naudoti ribotus viešojo sektoriaus išteklius, vietos savivaldybės dažnai pasitelkia tarpsektorinį bendradarbiavimą ir ieško optimalių būdų, kaip išnaudoti kiekvieno iš sektorių stipriąsias puses ir taip užtikrinti subsidiarumo principo bei tinkla-veikos koncepcijos tikslų įgyvendinimą. Koks bendradarbiavimo būdas pasirenkamas konkrečiu atveju, neretai lemia vietinės valdžios prioritetai, kadangi kiekviena bendradarbiavimo forma turi savų privalumų ir grėsmių. Anot M. Urvikio (2016), bendradarbiavimo procesai yra sudėtingi, tačiau organizacijų formų ir jų sąveikos tipų įvairovė sudaro sąlygas formuoti konkrečiu atveju tinkamiausius bendradarbiavimo modelius.

Valdžios institucijų ir kitų sektorių organizacijų bendradarbiavimo uždaviniai keliami pagrindiniuose strateginiuose dokumentuose. Rengiant strateginį dokumentą (dabar jau nebegaliojantį) Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012) įtraukti įvairių visuomenės grupių ir sektorių atstovai – nevyriausybinė organizacijų, akademinė institucijų, verslo organizacijų ir kitų socialinių partnerių. Siekiama stiprinti bendruomenės ir nevyriausybines organizacijas, privačiame sektoriuje – įgyvendinti sumanios ekonomikos viziją ir ugdyti verslo socialinę atsakomybę. Keliamas tikslas, kad viešasis sektorius teiktų tik tas paslaugas, kurių negali teikti nevyriausybines, bendruomeninės organizacijos ir verslo įmonės. Atitinkamai turėtų pakisti valdžios vaidmuo nuo įgyvendintojo pereinant prie organizatoriaus ir koordinatoriaus. Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ numatytas siekis „stiprinti subsidiarumo principo vaidmenį ir daugia-pakopį valdymą, plėtojant partnerystę su nevyriausybinėmis ir privačiais sektoriais“ (2023, 24).

Savivaldybių ir jos teritorijoje veikiančių organizacijų bendradarbiavimo esminės prielaidos įtvirtintos teisės aktuose. LR Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatyme (2018, aktuali redakcija) nurodyta, kad savivaldybių institucijos ir įstaigos bendradarbiavimą su bendruomeninėmis organizacijomis įgyvendina: 1) *teikdamos informaciją* apie planuojamas veiklas ir bendradarbiavimo kryptis, siekiant jas derinti su konkrečioje srityje dirbančiomis bendruomeninėmis organizacijomis; 2) *konsultuojantis* ir prireikus kuriant bendras darbo grupes konkrečioms klausimams spręsti; 3) *finansuojant* bendruomeninių organizacijų programas, projektus ir iniciatyvas (6 str.). Be to, savivaldybės institucijos privalo konsultuotis su bendruomenine organizacija, jei yra gavusios organizacijos prašymą raštu derinti rengiamus teisės aktų projektus.

Minėtame įstatyme numatyta, kad savivaldybės institucijos ir įstaigos formuoja bei įgyvendina bendruomeninių organizacijų, veikiančių savivaldybės teritorijoje, plėtros politiką (5 str.). Drauge įstatymas reglamentuoja septynis bendradarbiavimo su bendruomeninėmis organizacijomis principus, iš kurių keletas tiesiogiai įvardija esminius bendradarbiavimo aspektus (3 str.): *dalyvavimo* – klausimai, susiję su bendruomeninėmis organizacijomis ar jų veikla, sprendžiami iš anksto juos derinant su bendruomeninėmis organizacijomis, dalyvaujant jų atstovams; *informavimo* – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos bei bendruomeninės organizacijos informacija aktualiais klausimais, kuri susijusi su bendruomeninėmis organizacijomis ar jų veikla, keičiasi tarpusavyje ir teikia ją visuomenei priimtina bei prieinama forma; *lygybės* – bendruomeninės organizacijos pagal savo kompetenciją turi lygias galimybes dalyvauti priimančias sprendimus ir įgyvendinant valstybės programas ar priemones.

Nemažiau svarbi LR Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatyme (2018, aktuali redakcija) įtvirtinta nuostata, kad savivaldybės tarybos sprendimu sudaroma savivaldybės bendruomeninių organizacijų taryba, veikianti visuomeniniais pagrindais kaip kolegiali patariamoji institucija (8 str.). Taip bendradarbiavimo procesas institucionalizuojamas ir formalizuojamas administravimo požiūriu. Mažose savivaldybėse, kuriose gyvena mažiau nei 100 tūkst. gyventojų, tarybos sprendimu, bendruomeninių organizacijų tarybos funkcijas gali atlikti nevyriausybinių organizacijų taryba. Savivaldybės bendruomeninių organizacijų tarybos, kaip patariamąsios institucijos, esminės funkcijos yra teikti siūlymus dėl: bendruomeninių organizacijų veiklos skatinimo; atstovų į išplėstinę seniūnaičių sueigą; deleguojamų atstovų dalyvauti savivaldybės tarybos sudaromų komitetų, darbo grupių, komisijų darbe; bendruomenių iniciatyvų finansavimo tikslingumo; viešųjų paslaugų teikimo perdavimo bendruomeninėms ir kitoms nevyriausybiniams organizacijoms tikslingumo; vietos verslumo skatinimo ir kitų savivaldybės gyventojams svarbių reikalų.

Savivaldybių bendradarbiavimo su nevyriausybiniams organizacijomis esminiai aspektai reglamentuoti LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme (2013, aktuali reakcija), kuriame teigiama, kad savivaldybės administracija įgyvendina nevyriausybinių organizacijų plėtros savivaldybėje priemones. Tuo tarpu

už nevyriausybinių organizacijų plėtros politikos formavimą yra atsakinga LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (4 str.). Tai yra vienas iš skirtumų nuo bendruomeninių organizacijų. Įgyvendindamos nevyriausybinių organizacijų plėtros valstybės politiką, savivaldybės institucijos ir įstaigos konsultuojasi su savivaldybės nevyriausybinių organizacijų taryba dėl rengiamų teisės aktų projektų ir planuojamų programų, pagal kurias konkurso būdu finansuojami nevyriausybinių organizacijų projektai (4 str.).

Nevyriausybinių organizacijų veiklos finansavimas iš savivaldybių biudžeto yra gyvybiškai svarbi bendradarbiavimo forma, kadangi tyrimų rezultatai atskleidė (Bloodgood, Tremblay-Boire, 2017; Miškinienė ir kt., 2024), jog nemažą nevyriausybinių organizacijų pajamų dalį sudaro biudžetinis finansavimas. Savivaldybės taryba, vadovaudamasi aukštesnio lygmens teisės aktais bei atsižvelgdama į vietos bendruomenės poreikius, planavimo dokumentuose nustato ilgalaikius nevyriausybinių organizacijų plėtros tikslus, savivaldybės biudžeto lėšomis finansuotinas nevyriausybinių organizacijų veiklos sritis ir viešosios bei grupinės naudos nevyriausybinių organizacijų finansavimo iš savivaldybės biudžeto kriterijus ir tvarką. Savivaldybė gali numatyti, kad viešosios naudos nevyriausybiniams organizacijoms teikiamas prioritetas (8 str.). Pažymėtina, kad LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme (2013, aktuali redakcija) detaliam reglamentuotam informacijos viešinimas dėl nevyriausybiniams organizacijoms skirto finansavimo: tiek asignavimų valdytojais, tiek nevyriausybinių organizacijų interneto svetainėse turi skelbti informaciją apie įgyvendinamus ir įgyvendintus projektus, nurodyti jų finansavimo šaltinius (11 str.). Be to, asignavimų valdytojais turi pateikti informaciją apie numatomas finansuoti veiklų sritis, finansavimo teikimo sąlygas ir tvarką bei paskelbti informaciją apie visas nevyriausybines organizacijas, kurios pateikė paraišką dėl finansavimo ir kurios jį gavo.

Svarbų vaidmenį nustatant bendradarbiavimo su nevyriausybiniams organizacijomis kryptis vaidina savivaldybės taryba, kurios sprendimu sudaroma ir tvirtinama savivaldybės nevyriausybinių organizacijų tarybos sudėtis. Pastaroji institucija atlieka tarpininko vaidmenį įgyvendinant bendradarbiavimą tarp savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų ir vykdo šias funkcijas (6 str.): 1) *teikia pasiūlymus* dėl savivaldybės teritorijoje veikiančių nevyriausybinių organizacijų stiprinimo; 2) *dalyvauja rengiant* teisės aktų, susijusių su nevyriausybinių organizacijų plėtra, projektus; 3) *dalyvauja atliekant analizę ir teikia pasiūlymus* dėl savivaldybės administruojamų viešųjų paslaugų teikimo; 4) *dalyvauja darbo ar ekspertų grupėse* nevyriausybinių organizacijų plėtros valstybės politikos klausimams svarstyti.

Terminijos aspektu svarbu akcentuoti esminius nevyriausybinių ir bendruomeninių organizacijų skirtumus. Vis dar neretai įvairiose medijose vartojama *visuomeninės organizacijos* sąvoka. 1995 metais priimtas LR Visuomeninių organizacijų įstatymas, kuris neteko galios 2004 metais, nuo tada visos visuomeninės organizacijos laikomos asociacijomis, t. y. viena iš nevyriausybinių organizacijų formų. Taigi teisiniu požiūriu *visuomeninės organizacijos* terminas nevartotinas. Nors didžioji dalis nevyriausybinių organizacijų yra asociacijos, visgi ne visos asociacijos yra laikomos nevyriausybiniams (NIPC, 2019, 16). Nevyriausybinių organizacijų teisinės formos gali būti: asociacija, viešosios įstaigos, labdaros ir paramos fondai.

2013 metais LR Seimui priėmus LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, apibrėžta *nevyriausybinių organizacijos* sąvoka. 2021 metais parengtas viešosios naudos nevyriausybinių organizacijų statuso gavimo aprašas. Be to, nuo 2020 metų atsirado galimybė VĮ Registrų centrui gauti NVO statuso žymą registre. Bendruomeninės organizacijos pirmiausia įvardijamos kaip asociacijos, t. y. jos priskiriamos nevyriausybiniams organizacijoms, tačiau ne visos nevyriausybinių organizacijos yra bendruomeninės organizacijos.

Tiek nevyriausybinių, tiek bendruomeninės organizacijos atlieka reikšmingą tarpininko vaidmenį bendradarbiaujant valdžios institucijoms ir visuomenei (Vorevičienė, 2016, 58). Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad valdžios institucijos gali skatinti arba apriboti iniciatyvios visuomenės vystymąsi bei augimą. Anot J. Himmelman'o (1999; cit. Raišienė, 2006, 52), gali būti taikomos dvi skirtingos bendradarbiavimo strategijos: rėmimo arba įgalinimo. Pagal *rėmimo strategiją* bendradarbiavimą inicijuoja vietos savivaldos institucijos. Nors bendruomenės kviečiamos įsitraukti į projektus ar programas, jos atlieka tik patariamąjį vaidmenį ir tiesiogiai sprendimų priėmimo procese nedalyvauja. Kitaip tariant, vietos valdžios institucijoms būtinas visuomenės pritarimas, tačiau nevyriausybinių organizacijos nekontroliuoja nei išteklių, nei pačių sprendimų. *Įgalinimo strategija* yra rėmimo strategijos priešingybė, nes šiuo atveju vietos valdžios institucijos tikisi iniciatyvos iš pačių nevyriausybinių organizacijų įvairiose srityse ir apeliuoja į pilietinį sąmoningumą. Šiuo atveju pačios bendruomenės nustato

prioritetus ir savarankiškai ieško partnerių viešajame bei privačiame sektoriuje, kurie padėtų įgyvendinti tikslus. Vietos valdžios institucijos atlieka priežiūros funkciją, skatina visų dalyvių atvirumą, nes priimant sprendimus jų teisės ir galios yra vienodos. Nors abi bendradarbiavimo strategijos praktikoje dažnai būna persipynusios, visgi pastebėtina, kad pakeisti rėmimo strategiją į įgalinimo sudėtinga, nes tai susiję ne tik su organizacinės struktūros koregavimu, bet ir su vertybinės sistemos pokyčiais, įgūdžiais bei įgalinimo potencialu (Jurčė, 2019, 37).

Savivaldybių bendradarbiavimas su trečiojo sektoriaus organizacijomis padeda plėtoti ne vien kultūrinę veiklą, bet prisideda ir prie pilietinės visuomenės ugdymo bei viešųjų paslaugų, ypač socialinių, teikimo. Kiek erdvės paliekama veikti trečiojo sektoriaus organizacijoms viešųjų paslaugų srityje, priklauso nuo keleto susijusių veiksnių, kaip politinės kultūros, visuomenės lūkesčių, ekonominių sąlygų, pilietinio aktyvumo ir apskritai kintančio požiūrio į viešąsias paslaugas. Tai nebe viešojo sektoriaus bendruomenei teikiamos paslaugos, o viešajam sektoriui ir bendruomenei bendradarbiaujant kuriama bei teikiama paslauga (Vorevičienė, 2016, 64). Įtrauki visuomenė yra vienas iš demokratizacijos tikslų, tokiu būdu trečiojo sektoriaus organizacijoms dalyvaujant viešųjų paslaugų teikimo procesuose, didinamas piliečių atsakingumas.

Normatyviniu požiūriu savivaldybių bendradarbiavimo formos, principai ir uždaviniai gerokai plačiau reglamentuojami su nevyriausybinėmis ir bendruomeninėmis organizacijomis nei su privataus sektoriaus įmonėmis. Anot T. Bovaird'o (2004, 199), nors viešojo ir privataus sektorių partnerystė jau gana seniai tapo „madinga“, mokslininkai vis dar atkakliai ieško atsakymo, kurios partnerystės formos ir kokiems uždaviniams įgyvendinti yra tinkamiausios, kad būtų sukurta daugiau viešosios vertės ar suteikta gėrio visuomenei. Be to, neretai baiminamasi, kad privataus sektoriaus organizacijų „įsileidimas“ į viešojo sektoriaus paslaugų sritis dar labiau komplikuos atsakomybės ir atskaitomybės klausimus. Bendradarbiavimas, arba partnerystė, bet kuriuo atveju reiškia, kad visos dalyvaujančios šalys aukoja dalį savo suverenaus sprendimo ir drauge sukuria tam tikrą bendrą atsakomybę už bendradarbiavimo tikslo įgyvendinimą. Problema ta, kad kontroliuoti ir išmatuoti bendrą atsakomybę dar sudėtingiau. Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas, priešingai nei viešojo ir trečiojo sektorių organizacijų, visuomenės grupių gali būti vertinamas *a priori* neigiamai dėl tam tikrų baimių: darbuotojai bijo prarasti darbą arba turėti prastesnes darbo sąlygas; politikai – prarasti politikos formavimo ir paslaugų valdymo kontrolę; paslaugų gavėjai ir apskritai piliečiai – tapti pelno siekiančių išskaičiavimų, o ne viešųjų paslaugų objektais (Rosenau, 2000); trečiojo sektoriaus organizacijos – didesnės konkurencijos su finansiškai stipresnėmis privačiomis organizacijomis. Visgi svarbu akcentuoti, kad nepaisant galimų probleminių aspektų, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo praktika kasmet daugelyje šalių plečiasi, tai lemia tam tikros esminės priežastys: visų pirma riboti viešieji finansiniai ištekliai, nuosekliai augant viešųjų paslaugų prieinamumo ir kokybės reikalavimams; antra, didėjantis susidomėjimas e. valdžios konceptu neišvengiamai paskatino viešąjį sektorių bendradarbiauti su privačiomis organizacijomis, kurių patirtis ir investavimo teikiant internetines paslaugas ar gerinant sąveiką, komunikavimą su suinteresuotomis šalimis galimybės gerokai didesnės.

Vertinant viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo patirtį per pastaruosius 30 metų bei požiūrio pokyčius, kaip galima būtų bendradarbiauti ir kokie tam keliami tikslai, verta pastebėti, kad pakito vertybiniai akcentai: nebesiekama vien didinti viešojo sektoriaus veiklos efektyvumo (nors tai vis dar svarbu), bet ieškoma būdų, kaip spręsti visuomenei aktualias problemas pasitelkiant partnerystes ir suinteresuotų šalių tinklus, kuriuose atskaitomybė ir sprendimų priėmimas yra bendri; visos šalys derina tikslus ir planus; viešoji valdžia nebėra strateginės kontrolės vykdytoja, bet viena iš partnerių, kurių sprendimai abipusiai vieni kitus veikia. Žvelgiant iš gero valdymo principų įgyvendinimo ar valdysenos koncepcijų perspektyvos, pastebėtina, kad pasikeitė ir atskaitomybės supratimas: veiklos rezultatai turėtų būti vertinami bendradarbiavimo sukurto produkto arba vertės, ne vien pavienių partnerių, lygmeniu. Anot T. Bovaird'o (2004, 211), jei kiekviena bendradarbiaujanti šalis turi viešai atsiskaityti, ar ji iš partnerystės daugiau gauna nei įdeda, bendradarbiavimo santykiams kyla pavojus. Būtų tikslingiau bendradarbiaujančias šalis įpareigoti atsiskaityti už tai, ar pati partnerystė veikia sėkmingai ir kaip kiekviena iš šalių galėtų prisidėti prie geresnio rezultato.

Lietuvoje 2023 metais išrinktos naujos savivaldybių tarybos ir merai bei įsigaliojo naujos LR Vietos savivaldos įstatymo (1994, aktuali redakcija) redakcijos. Kaip šių įvykių pasekmė, 2023 metų naujienlaiškio skelbimuose ir naujienose pateikta informacija, kad meras inicijavo naujos patariamąsios Verslo aplinkos grupės, kuri pakeitė anksčiau veikusią Smulkiojo ir vidutinio verslo tarybą, sudarymą. Verslo aplinkos grupę

sudaro 11-ka narių: Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmų, Klaipėdos pramonininkų asociacijos, Lietuvos jūrų krovos kompanijų asociacijos, Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos valdymo bendrovės, Klaipėdos verslininkų senamiesčio sąjungos atstovai. Numatoma, kad verslo aplinkos grupė nagrinės miesto verslams aktualius klausimus, bendradarbiaus rengiant ir vykdant įvairias miesto plėtros programas, prisidės prie savivaldybės verslo politikos formavimo rengiant strateginius dokumentus bei vykdant kitas su verslo aplinka susijusias funkcijas. Verslo grupės darbui vadovaus meras (Klaipėdos miesto savivaldybė, 2023-10-26 www.klaipeda.lt). Siekiant sklandesnio verslo ir savivaldos bendradarbiavimo, numatytas pokytis, kad Verslo aplinkos grupė dalyvautų vertinant finansavimui teikiamas smulkiojo ir vidutinio verslo projektų paraiškas. Be to, iš savivaldybės pusės įsipareigota spartinti būtinų procedūrų atlikimo terminus, ypač detaliųjų planų rengimo ir derinimo bei statybos leidimų išdavimo. Kita vertus, skatinamas ne tik verslo verslumas, bet ir socialinės atsakomybės prisiėmimas, dalyvavimas bendruose savivaldos, bendruomenių ir verslo bendradarbiavimo projektuose (pvz., miesto žalinimo) (Klaipėdos miesto savivaldybė, 2023-11-09, www.klaipeda.lt).

2. Klaipėdos miesto savivaldybės naujienlaiškių skelbimų empirinio tyrimo rezultatai, jų analizė

Tyrimo laukas ir kontekstas

Siekiant demokratizacijos tikslo, viešojo sektoriaus organizacijos sudaro galimybes piliečiams dalyvauti įvairiose vietos reikalų veiklose. Socialiniai tinklai, interneto svetainės, interaktyvios pokalbių svetainės ir kitos elektronine komunikacija paremtos priemonės plečia dvikryptės komunikacijos galimybes. Vietos savivaldos lygmeniu aktualu ne tik skatinti pavienių piliečių aktyvumą, bet ir įtraukti įvairių sektorių organizacijas į aktualių vietos reikalų tvarkymą. E. Bonsom'as ir kt. (2012) teigia, kad vietos savivaldos administratoriai, prisijungdami prie jau esančių virtualių bendruomenių, kurios diskutuoja įvairiais paslaugų teikimo, vietos politikos ar nutarimų klausimais, gali būti labiau informuoti, kūrybingi, atsakingi ir atliepiantys gyventojų interesus. Jei viešosios organizacijos nori įtraukti piliečius, jų grupes ar kitas suinteresuotas organizacijas į dialogą ir padidinti dalyvavimo aktyvumą, jos turėtų žengti pirmą žingsnį. Taigi viešosios organizacijos ne tik turėtų dalyvauti socialinėse medijose, išnaudoti šiuolaikines informacines ir komunikavimo priemones, bet ir būti proaktyvios, tikslingai informuoti visas suinteresuotas šalis apie dalyvavimo galimybes.

Viena tokių informacijos teikimo ir grįžtamojo ryšio gavimo iš visuomenės sąlygų sudarymo galimybių yra elektroniniai naujienlaiškiai, t. y. informacinis naujienų rinkinys, kurį platina žiniasklaidos priemonės, įvairios organizacijos, taip pat ir savivaldybės tokią paslaugą užsisakiusiems abonentams. Paprastai ta pati informacija, kuri skelbiama naujienlaiškiuose, patalpinama ir savivaldybių internetinėse svetainėse ar socialiniuose tinkluose, tačiau naujienlaiškiai sudaro galimybę užsisakyti konkrečiam abonentui aktualią informaciją, nurodant dominančias sritis. Taip užsakovas gauna personalizuotą informacijos rinkmeną, tai padeda spręsti informacijos perkrovos problemą. Kad naujienlaiškių prenumerata yra aktuali ir pageidautina informacijos gavimo priemonė, patvirtina Klaipėdos miesto savivaldybės Komunikacijos skyriaus pateikta informacija, jog naujienlaiškio prenumeratorių (fizinį ir juridinių asmenų kartu) skaičius kasmet didėja: 2022 m. – 209, 2023 m. – 340, 2024 m. – 400.

Tyrimo autorė užsiregistravo oficialioje Klaipėdos miesto savivaldybės interneto svetainėje, nurodydama el. pašto adresą, kuriuo buvo siunčiami visų sričių skelbimai ir naujienos nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. Visi skelbimai perskaityti, pagal raktinius žodžius *organizacijos, įmonės, bendruomenės, nevyriausybinių organizacijos* ir pan. ieškant visų įmanomų siūlomų būdų savivaldybės teritorijoje veikiančioms organizacijoms įtraukti į įvairių sričių veiklas, kurios susijusios su viešųjų reikalų tvarkymu. Klaipėdos miesto savivaldybės Komunikacijos skyriaus duomenimis, 2023 m. Klaipėdos miesto savivaldybės naujienlaiškyje paskelbtos 337 naujienos ir 568 skelbimai, tuo tarpu 2024 m. – 286 naujienos ir 343 skelbimai. Iš viso tyrimo lauką sudarė 623 naujienos ir 911 skelbimų, kurie paskelbti 2023–2024 metais Klaipėdos miesto savivaldybės naujienlaiškyje.

Per visą duomenų rinkimo laikotarpį naujienos ir skelbimai pagal jų turinį bei kvietimų dalyvauti adresatą suskirstyti į keturias pagrindines grupes: naujienos ir skelbimai, skirti visiems gyventojams ir iš esmės orientuoti į individualų dalyvavimą ar įtraukimą; kaip atskiros grupės išskirti projektinių pasiūlymų bei viešo svarstymo su visuomene skelbimai ir teritorijų planavimo viešumo skelbimai; naujienos ir skelbimai, kuriais visų pirma siekiama įtraukti organizuotas visuomenės grupes ir įvairių sektorių organizacijas. Gyventojų tiesioginio individualaus dalyvavimo galimybių vertinimą tyrimo autorė jau atliko ir rezultatus paskelbė 2024 metų publikacijoje, todėl šiame straipsnyje išimtinai analizuojamos tik organizacijoms siūlomos dalyvavimo galimybės įsitraukiant į įvairių vietos klausimų sprendimą.

2023 metais užfiksuotos 46, 2024 metais – 53 naujienos ir skelbimai, kuriuose minimos įvairios organizacijų dalyvavimo savivaldos viešųjų reikalų tvarkymo veiklose galimybės. Taigi iš viso pagal raktinius žodžius ir kvietimų turinį atrinktos 99 naujienos ir skelbimai, skirti informuoti įvairių sektorių organizacijas ir pakviesti dalyvauti savivaldybės viešųjų reikalų tvarkymo veiklose. Pažymėtina, kad pasikartojančios naujienos ir skelbimai dėl tos pačios dalyvavimo situacijos viešinimo nebuvo ignoruojami ar šalinami iš bendro atvejų skaičiaus, laikantis požiūrio, kad bet koks, net ir pakartotinis, informacijos apie dalyvavimo galimybes viešinimas yra reikšmingas ir gali lemti organizacijų apsisprendimą dalyvauti.

Vertinant skelbiamos informacijos pasiekiamumo aspektą, per dvejus metus nustatyti 25 atvejai, kada skelbimai dėl teritorijų planavimo neatsidarė dėl techninių kliūčių („Klaida“), ir 10 atvejų, kada jie buvo paskelbti praėjus trims ar net septynioms savaitėms ir daugiau nuo skelbimo sukūrimo datos. Šie atvejai atkreipia dėmesį į informacijos viešinimo problemas, kurias būtina ateityje spręsti.

Analizuojant 2023–2024 metų naujienlaiškio skelbimų ir naujienų duomenis pastebėta, kad organizacijos ar pavieniai gyventojai retai naudojami galimybe pateikti savo komentarą iš karto skelbimą perskaičius. Norint pateikti savo pastebėjimą nebuvo būtinas išorinis prisijungimas prie sistemos, pakako nurodyti vardą ir savo el. pašto adresą. Deja, bet 2024 metais tokią galimybę panaikinus, apribotas gyventojų ir organizacijų pasirinkimas pareikšti nuomonę patogia forma. Bet atsirado galimybė ne tik skaityti pranešimus, bet ir klausyti įrašo, taip palengvintas informacijos gavimas tam tikroms gyventojų grupėms, ypač regos sutrikimus turintiems asmenims.

Skelbimų adresatas – kas kviečiami dalyvauti?

Komunikacija susideda iš trijų esminių dalių: siuntėjo, žinutės / turinio ir gavėjo. Turinys gali būti lengvai iškraipomas arba pakeičiamas, kai aplinkos „triukšmas“ (pvz., vertinimai, interpretacijos, manipuliacijos ir pan.) trukdo perduoti žinutę iš siuntėjo gavėjui. Vietos valdžios institucijų iššūkis – tą „triukšmą“ įveikti ir perduoti suinteresuotiems asmenims bei organizacijoms aiškią ir teisingą informaciją. Tinkamų komunikacijos būdų pasirinkimas svarbus tuo, kad gali didinti gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia, o labiau pasitikintys gyventojai ir kitos suinteresuotos organizacijos vėliau galėtų aktyviau įsitraukti į vietos klausimų sprendimą (Diligent, 2024).

Atlikto tyrimo atveju siuntėjas yra aiškus – Klaipėdos miesto administracija. Žinutės turinys, t. y. kur kviečiama dalyvauti ir kokiais būdais, aptariamas kituose straipsniuose. Šioje dalyje siekiama išanalizuoti, kokios organizacijos dažniausiai buvo pasirenkamos kaip naujienlaiškių skelbimų adresatas. Kitaip tariant, kokioms organizacijoms skirtą informaciją platino savivaldybės administracija ir kurių organizacijų grįžtamojo ryšio įsitraukiant tikėtasi. Tinkamas adresato pasirinkimas yra svarbus, siekiant tikslingai perduoti informaciją toms visuomenės grupėms, kurioms ji aktualiausia.

Išanalizavus 2023–2024 metų naujienlaiškio atrinktų 99 naujienų ir skelbimų turinį nustatyta, kad minimi adresatai gali būti suskirstyti į penkias grupes arba kategorijas: nevyriausybinės organizacijos, bendruomeninės organizacijos, valstybės ir savivaldybių institucijos (atstovai), privataus sektoriaus įmonės (atstovai) ir kitos organizuotos struktūros bei jų atstovai.

Nevyriausybinių organizacijų grupei priskirti adresatai, naujienlaiškio skelbimuose įvardyti kaip: ne pelno siekiančios organizacijos arba pelno nesiekiančios organizacijos, ne pelno siekiantys juridiniai asmenys, nevyriausybinės įstaigos, asociacijos, viešosios įstaigos (ne valstybės ar savivaldybių valdomos), labdaros

ir paramos fondai, visuomeninės organizacijos, nevyriausybinės organizacijos, nevyriausybinių organizacijų asociacijos. Pastebėtina, kad skelbimuose nevyriausybinių organizacijų adresatui įvardyti vartojama daug sinonimiškų sąvokų. Tokia pasirinkta strategija gali klaidinti skelbimo turinio gavėjus bandant save tapatinti su kažkuriuo įvardytu adresatu bei neužtikrina aiškios terminų vartosenos iš Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos pusės. Kita vertus, tik nuo 2020 metų organizacijos gali gauti NVO statuso žymą VĮ Registrų centre, tad organizacijoms, kurios NVO statuso žymos dar neturi, detalus sinonimiškų adresato sąvokų įvardijimas gali leisti save priskirti prie nevyriausybinių organizacijų grupės. Atkreiptinas dėmesys, kad naujienlaiškyje vis dar vartojama *visuomeninės organizacijos* sąvoka, nors, kaip minėta, nuo 2004 metų visų visuomeninių organizacijų teisinė forma yra asociacija. Taigi, siekiant išvengti vartojamų sąvokų prasminio netikslumo, rekomenduotina oficialiuose tekstuose vartoti *nevyriausybinės organizacijos* sąvoką.

Bendruomeninių organizacijų grupei priskirti adresatai, skelbimų tekstuose įvardyti kaip: *bendruomeninė organizacija, bendruomenės, vietos bendruomenės, gyvenamosios vietovės bendruomenės*. Šiuo atveju sąvokos *bendruomeninė organizacija* ir *gyvenamosios vietos bendruomenės* yra aiškiai teisiškai apibrėžtos LR Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatyme (2018, aktuali redakcija) ir abi tinkamos vartoti, nors ir nesinonimiškos. Tuo tarpu *vietos bendruomenės* ir *bendruomenės* sąvokų teisinio apibrėžimo Lietuvoje nėra. Skirtingi autoriai netapačiai moksliskai jas interpretuoja. Visgi dažniausiai šios dvi sąvokos vartojamos kaip *bendruomeninės organizacijos* sinonimai, ypač kai turima omenyje organizuota bendruomenių veiklos forma.

Dar viena naujienlaiškio skelbimų ir naujienų adresatų grupė – valstybės ir savivaldybių institucijos (atstovai). Jai priskirti adresatai, kurie įvardyti kaip: *vietos savivaldos institucijos, savivaldybės institucijos, vietos valdžios institucijos, biudžetinės įstaigos* (savivaldybės / valstybės), *viešieji juridiniai asmenys, savivaldybių vadovai ir politikai, administracijų specialistai, įvairių tarnybų atstovai / specialistai, viešosios įstaigos* (valstybės ar savivaldybių valdomos). *Savivaldybės institucijos* teisiniu požiūriu tiksliausia sąvoka, apibrėžta LR Vietos savivaldos įstatyme (1994, aktuali redakcija). Tuo tarpu kitos sąvokos vartojamos sinonimiškai arba kryptingai nurodant adresato priklausymą valstybės ar savivaldybių institucijoms.

Privataus sektoriaus įmonių (atstovų) grupei priskirti adresatai, naujienlaiškio skelbimuose įvardyti kaip: *verslo įmonės, įmonės, verslo naujokai, verslo atstovai, pelno siekiantys juridiniai asmenys, privatieji juridiniai asmenys*. Visų šių sąvokų bendras vardiklis – pelno siekimas, privati nuosavybė ir privačių interesų tenkinimas vykdam ekonominę veiklą.

Kitų organizuotų struktūrų ir jų atstovų grupei priskirti adresatai, nurodę tam tikrą organizacinės formos buvimą, tačiau ji sunkiau identifikuojama ir neturi griežto sektorinio priskyrimo. Šiuo atveju adresatai įvardyti kaip: *įstaigos, organizacijos, visuomenės grupės, piliečių grupės, religinės bendruomenės, religinės bendrijos, bendrijos, specialistus vienijančios organizacijos, kiti juridiniai asmenys, sąjungos, ūkio subjektai, projektų rengėjai*.

Atlikus kiekybinę, aptartų naujienų ir skelbimų adresatų, kurie orientuoti į organizacinę formą (99 atvejai), reikšminių žodžių analizę, informacija susisteminta ir nustatyta, kad dažniausiai vartojamos adresato sąvokos kiekvienos grupės atveju yra: *nevyriausybinė organizacija, bendruomeninė organizacija, biudžetinės įstaigos, įmonės* ir *organizacijos*.

Siekiant įvertinti, kuri adresatų grupė naujienlaiškio naujienose ir skelbimuose dažniausiai minima, atlikta suminė kiekvienai adresatų grupei priskirtų reikšminių žodžių analizė (žr. 1 lentelę). Vertintas adresavimas konkrečiai organizacijai(-oms) vieną kartą viename skelbime. Jei pakartotinai adresatas minimas tame pačiame skelbime, jis į vartojimo dažnio sumą nebeįtraukiamas (atvejų skaičių).

I lentelė. Adresatų grupių reikšminių žodžių vartojimo dažnis naujienlaiškyje 2023–2024 metais (atvejų skaičius)

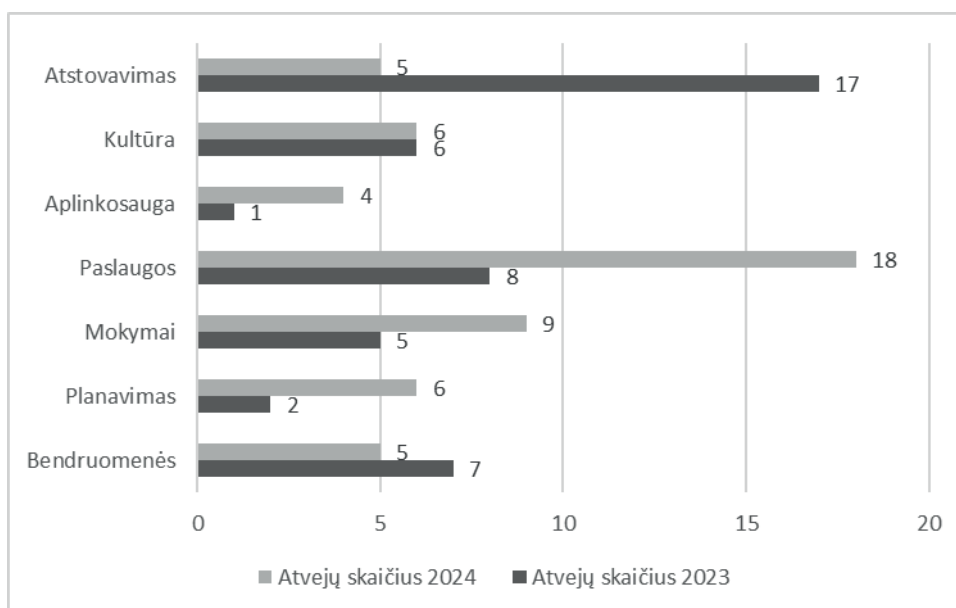
Kategorija	Vartojimo dažnis	
	2023	2024
Nevyriausybines organizacijos	42	24
Bendruomenines organizacijos	16	9
Valstybės ir savivaldybių institucijos (atstovai)	20	19
Privataus sektoriaus įmonės (atstovai)	8	18
Kitos organizuotos struktūros ir jų atstovai	27	39

Sudaryta autorės, remiantis empirinio tyrimo duomenimis.

Pirmoje lentelėje pateikti duomenys rodo, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracija 2023–2024 metų naujienlaiškyje dažniausiai kaip adresatą naujienose ir skelbimuose įvardydavo nevyriausybines organizacijas bei valstybės ir savivaldybių institucijas ar jų atstovus. Bendruomenines organizacijas, kaip adresatas, dažniau minėtos 2023 metų skelbimuose, tuo tarpu privataus sektoriaus įmonėms ar jų atstovams daugiau skelbimų ir naujienų adresuota 2024 metais. Kitos organizuotos struktūros ir jų atstovai dažnai įvardijami tiek 2023, tiek 2024 metų skelbimuose ir naujienose, tačiau dėl skirtingos jų organizacinės formos apibendrinančių išvadų negalima daryti.

Viešųjų reikalų sritis – kur kviečiama dalyvauti?

Renkant duomenis analizei, 2023–2024 metų naujienlaiškio naujienos bei skelbimai atidžiai perskaityti ir, suradus su organizacijų dalyvavimu susijusių reikšminių žodžių, sisteminti pagal viešųjų reikalų sritį. Tokiu būdu išskirtos septynios pagrindinės sritys, kuriose įvairios organizacijos kvistos įsitraukti į veiklas, susijusias su vietos reikalų tvarkymu (žr. 1 pav.). Aptariant kiekvieną iš viešųjų reikalų sričių, išskiriamos ir pagrindinės dalyvavimo formos, pasiūlytos organizacijoms naujienlaiškio skelbimuose bei naujienose.

1 pav. Organizacijų dalyvavimo 2023–2024 metais vietos reikalų sritys (atvejų skaičius)

Sudaryta autorės, remiantis empirinio tyrimo duomenimis.

2023 metais daugiausia užfiksuota organizacijų dalyvavimo atstovavimo srityje atvejų (t. y. 17). Tai paaiškinama tuo, kad Lietuvoje 2023 metais išrinktos naujos savivaldybių tarybos ir merai, tad formuotos naujos įvairiems interesams atstovaujanti struktūros. Organizacijos kvistos *siūlyti atstovus* arba *teikti kandidatūras* į naujai sudaromas tarybas, komisijas ir darbo grupes. Tuo tarpu 2024 metais atstovavimo kviečių organizacijoms paskelbta mažiau (t. y. 5): kviesta *siūlyti kandidatus* į NVO tarybą, *dalyvauti atstovų atrankoje* į Materialinės paramos teikimo, Socialinių projektų dalinio finansavimo iš savivaldybės biudžeto lėšų ir Darbdavių atrankos komisijas ir *deleguoti atstovus* į išplėstinę seniūnaičių sueigą.

2024 metais daugiausia organizacijų dalyvavimo atvejų (t. y. 18) nustatyta paslaugų srityje. Organizacijos kvistos įtraukti į veiklas, kurios susijusios su paslaugų teikimu sporto, socialinių paslaugų, užimtumo ir jaunimo srityse. Užfiksuotos šios organizacijų dalyvavimo galimybės: *teikti paraiškas* jaunimo programų projektams finansuoti, projektų daliniam finansavimui, nemokamai naudotis Klaipėdos miesto daugiafunkcio sveikatingumo centro paslaugomis, sportininko premijai gauti, dalyvauti atrankos konkurse, finansinei paramai gauti, projekto partnerių atrankai; *registruotis į programą*; *kviečia į susitikimą ir prisidėti* prie Klaipėdos miesto socialinės gerovės didinimo; *kviečiamos įsivertinti ir užpildyti duomenis* apie savo nuosavybės ar panaudos teise valdomų pastatų prieinamumą asmenims su negalia.

Organizacijų galimybės dalyvauti tvarkant bendruomenės viešuosius reikalus 2023–2024 metais buvo panašios (atitinkamai 2023 m. – 7 atvejai, 2024 m. – 5 atvejai). Organizacijos kvistos dalyvauti šiomis formomis: *teikti paraiškas* projektams (6 atvejai); *dalyvauti susitikime* siekiant glaudesnio bendradarbiavimo; *dalyvauti nuotraukų konkurse*, skatinant pasirengimą ekstremalioms situacijoms. Atkreiptinas dėmesys, kad būtent bendruomenės viešųjų reikalų srityje fiksuota daugiausia grįžtamojo ryšio bendruomenėms atvejų iš Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos pusės dėl: informacijos teikimo apie gautas paraiškas; formaliųjų kriterijų vertinimo rezultatų; savivaldybės finansuojamų paraiškų paskelbimo. Sveikintina, kad skelbimuose pateikiama išsami kontaktinė ir konsultacinė informacija, aiškiai nurodant atsakingus asmenis, darbo laiką, aktualius telefono numerius ir el. pašto adresus.

Didžiausia įvairovė pagal naujienlaiškio skelbimų ir naujienų adresatą išsiskiria mokymų sritis, kurioje kvistos dalyvauti įvairios organizacijos ar jų atstovai: savanoriai, verslo įmonės, nevyriausybinės organizacijos, kultūros organizacijos, studentai / mokiniai, biudžetinės įstaigos, visuomenės grupės, švietimo organizacijos, daugiabučių gyvenamųjų namų bendrijų primininkai. 2023–2024 metais naujienlaiškyje pasiūlytos šios dalyvavimo formos: diskusijų būdu *prisijungti ir įsitraukti, dalyvauti mokymuose* (nuotoliu / salėje); *dalyvauti konferencijoje*; *rengti* suaugusiųjų mokymosi savaite; *baigti* paruošiamuosius savanorių kursus; *prisijungti* į mainų programą ir *skatinti* smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą regionuose; *prisijungti prie edukacijų ciklo* (nuotoliu); *teikti* miestui aktualius ir pritaikomuosius darbus; *dalyvauti forume* ir *pasidalinti gerąja patirtimi* (salėje); *dalyvauti informaciniuose seminaruose* (nuotoliu / salėje). Atkreiptinas dėmesys, kad mokymų renginiai ne visada organizuoti sudarant galimybę dalyvauti nuotoliu, be to, renginiai vyko įvairiose patalpose darbo valandomis (pvz., 9 val., 10 val., 14 val.). Tokiu atveju suinteresuotų organizacijų dalyvavimas gali būti apribotas dėl objektyvių darbo laiko aplinkybių.

Vienodas organizacijų dalyvavimo atvejų skaičius (t. y. po 6) fiksuotas 2023–2024 metų naujienlaiškio skelbimuose, kurie susiję su kultūros sritimi. Dažniausiai organizacijoms siūlyta *teikti paraiškas* (elektronine forma) dėl įvairių projektų dalinio finansavimo ir *teikti kandidatūras ar pretendentes* (elektronine forma / skyriuje) į kultūros magistro vardo, „Padėkos kaukės“ apdovanojimo skyrimo vertinimo komisijas. Pavieniais atvejais sudaryta galimybė ir kviesta *prisijungti* prie kultūros paveldo festivalio ir *pristatyti* savo organizacijos veiklą, *balsuoti ir išrinkti* naujus Kultūros ir meno tarybos narius (salėje / raštu). Panašiai kaip bendruomenių atveju, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija skelbė ir grįžtamojo ryšio informaciją su kultūros sritimi susijusioms organizacijoms: apie atliktą kultūros ir meno sričių projektų paraiškų administracinį vertinimą ir išrinktus Klaipėdos kultūros magistrus. Abiem atvejais nurodyta detali kontaktinė informacija, kad kilus klausimų būtų galima kreiptis į administracijos specialistus.

Keletas galimybių įtraukti įvairių sektorių organizacijoms pasiūlyta planavimo srityje (2023 m. – 2, 2024 m. – 6 atvejai) ir visos jos susijusios su vietos plėtros strategijos formavimu bei įgyvendinimu: *dalyvauti seminare* dėl rengiamos Klaipėdos miesto 2023–2029 metų vietos plėtros strategijos; *viešame pristatyme*

dėl rengiamos Klaipėdos miesto žvejybos ir akvakultūros regiono vietos plėtros strategijos 2023–2029 m.; *teikti* vietos plėtros projektų įgyvendinimo *planus* ir *dalyvauti* projektų rengėjų *mokymuose* (nuotoliu). Atkreiptinas dėmesys, kad kvietimuose organizacijoms gana plačiai pristatomi dalyvavimo tikslai, kodėl organizacijos kviečiamos dalyvauti, ko dalyvavimu siekiama. Be to, vietos plėtros strategija yra puiki galimybė bendradarbiauti trijų sektorių organizacijoms: viešojo, privataus ir trečiojo. Deja, bet kitose su planavimu susijusiose srityse kvietimų organizacijoms dalyvauti nenustatyta. Kaip grįžtamasis ryšys iš savivaldybės administracijos pusės paskelbta informacija apie parengtą triukšmo prevencijos veiksmų plano projektą ir organizacijos kviestos *susipažinti* (el. nuoroda / salė) bei *teikti pastabas ir pasiūlymus* (el. paštu), kurie vėliau bus *apsvarstyti* viešame susirinkime (salėje). Dar keli grįžtamojo ryšio atvejai paskelbti su jaunimo veiklomis susijusioje planavimo srityje: kviesta susipažinti su 2023 m. įgyvendintų projektų rezultatais (salėje), informuota apie vietos veiklos grupės susitikimą dėl URBACT IV programos tinklo NextGen-YouthWork projekto įgyvendinimo ir tolesnių veiksmų.

Stebėtinai mažai galimybių organizacijoms dalyvauti pasiūlyta aplinkosaugos srityje (2023 m. – 1, 2024 m. – 4 atvejai). Organizacijos kviestos dalyvauti šiomis formomis: *teikti paraišką* aplinkosaugos projektų konkursui (paštu / el. paštu); *dalyvauti* gaminių atliekų surinkimo *akcijoje*; pilietinėje akcijoje „World Cleanup Day“. Visgi naujienlaiškis, kaip informacijos teikimo priemonė, galėtų būti efektyviau šioje srityje išnaudotas.

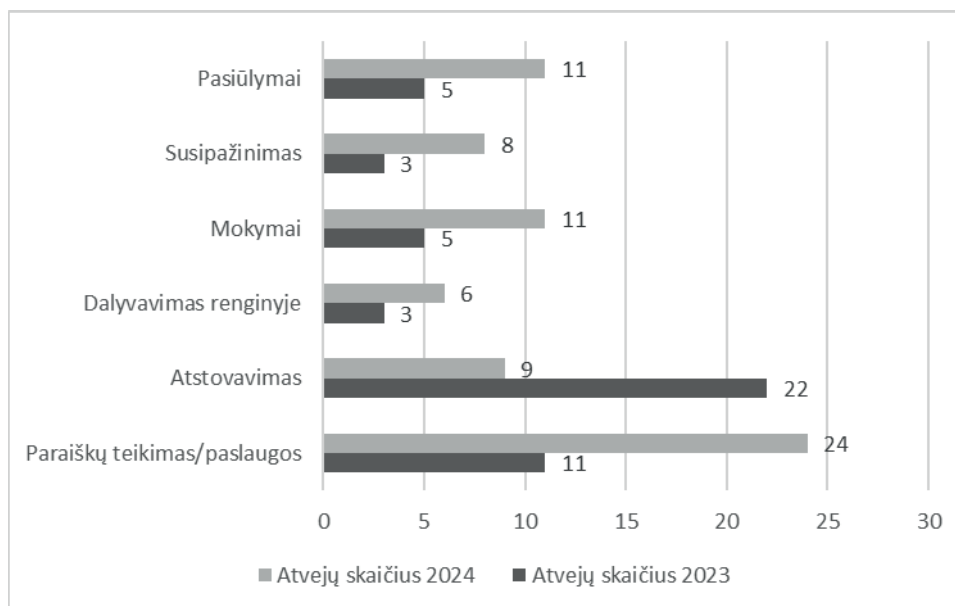
Įsitraukimo forma – kokiais būdais kviečiama dalyvauti?

Šiandienos skaitmeninių technologijų pažanga suteikia daugiau galimybių valdžios institucijoms būti atviresnėms, o piliečiams ir organizacijoms – įtraukesniems. Skaitmeniniai dalyvavimo įrankiai išplečia pasirinkimo galimybes valdžios institucijoms, tuo tarpu piliečiai ar suinteresuotos organizacijos gali reaguoti / veikti patogesniu būdu ir tiesiogiai, taip stiprindami kolektyvinės atsakomybės ir bendradarbiavimu pagrįsto valdymo patirtį / jausmą (Instant Input, 2023). Mokslininkai pažymi, kad siekiant veiksmingos komunikacijos svarbu, *kaip* valdžios institucijos komunikuoja, t. y. kokias siūlo dialogo, įsitraukimo galimybes, kartu būtina įvertinti, *kaip* piliečiai ar tikslinės organizacijos priima pasiūlytus bendradarbiavimo būdus: ar jiems jų pakanka ir ar laiko juos tinkamais (Hofmann ir kt., 2013, 388).

Siekiant įvertinti, kaip Klaipėdos miesto savivaldybės administracija išnaudoja elektroninio naujienlaiškio teikiamas galimybes, kad įvairintų organizacijoms siūlomus įsitraukimo ir bendradarbiavimo būdus, atlikta kiekybinė ir kokybinė naujienlaiškyje siūlomų dalyvavimo būdų (formų) analizė. Visi galimi dalyvavimo būdai, organizacijoms pasiūlyti naujienlaiškio naujienose ir skelbimuose, įvertinti, atsižvelgiant į skelbimo turinį, ir priskirti vienai iš dalyvavimo formų kategorijų pagal reikalaujamą dalyvavimo aktyvumo lygį. Po to atlikta kiekybinė suminė dalyvavimo būdų analizė pagal reikšminius žodžius.

Analizės duomenys rodo (žr. 2 paveikslą), kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracija daugiausia galimybių įvairioms organizacijoms dalyvauti siūlo paraiškų teikimo ir atstovavimo srityse. Teikdamos paraišką organizacijos gali įsitraukti į tarpsektorinių projektų įgyvendinimą ir paslaugų teikimą tam tikroms gyventojų grupėms bei organizuoti visuomenei naudingą veiklą. Tuo tarpu su atstovavimo funkcijomis susijusios dalyvavimo formos užtikrina, kad įvairios organizacijos ir jų atstovai įtraukiami į sudaromų savivaldybės tarybų, komisijų, darbo grupių, seniūnaičių sueigų sudėtį ir taip gali paveikti sprendžiamus viešuosius reikalus.

Aktyvesnio organizacijų dalyvavimo ir daugiau jų pastangų reikalauja pasiūlymų teikimas. Įvertinus bendrą naujienlaiškio skelbimų skaičių, organizacijos gana retai (2023 m. – 5, 2024 m. – 11 atvejų) kviečiamos teikti pasiūlymus, pastabas, užduoti rūpimus klausimus, registruoti iniciatyvas ir pan. Kaip pastebi E. Gaušis (2018, 45–46), viešosios organizacijos vis dar linkusios į vienkryptę, iš viršaus į apačią pateikiamą informaciją. Ši dalyvavimo forma galėtų būti gerokai dažniau siūloma organizacijoms naujienlaiškio naujienose ir skelbimuose, užtikrinant patogų ir daug laiko išteklių nereikalaujantį pasiūlymų teikimo būdą (-us). Tai būtų puiki galimybė savivaldybės administracijai parodyti, kad ji suinteresuota įtraukti skirtinguose sektoriuose veikiančias organizacijas į dvikryptę komunikaciją ir stiprinti tarpsektorinį dialogą.

2 pav. Organizacijoms 2023–2024 metais pasiūlytos dalyvavimo formos (atvejų skaičius)

Sudaryta autorės, remiantis empirinio tyrimo duomenimis.

Nepakankamai išnaudotomis dalyvavimo formomis galima laikyti mokymus ir dalyvavimą renginiuose. Savivaldybės administracija galėtų pasiūlyti daugiau bei įvairesnių mokymo renginių, kurie apimtų ir galimybę organizacijoms tobulėti vykdant bendrus tarpsektorinius projektus, pateikiant susistemintą informaciją apie dalyvavimą teikiant paraiškas, projektus bei kitose viešųjų reikalų srityse. Taipogi iš savivaldybės administracijos pusės siūlyta mažai renginių, kuriuose organizacijos galėtų dalyvauti ne tik klausydamos pranešimų, bet ir pačios pristatydamos savo veiklą, užmegzdamos tarporganizacinius ryšius, ieškodamos bendradarbiavimo galimybių su skirtingų sektorių organizacijomis ir pan.

Pasyviausia dalyvavimo forma laikytina susipažinimas su tam tikra skelbiama informacija paspaudus el. nuorodą arba atvykus į organizuojamą viešą renginį. Visgi ir šiuo atveju Klaipėdos miesto savivaldybės administracija galėtų geriau išnaudoti naujienlaiškio teikiamas susipažinimo kvietimo skelbimo galimybes, ypač kai šiam organizacijų įtraukimo būdai nesugaištama daug laiko, nebūtini specialūs gebėjimai ar kiti ištekliai, bet gali ženkliai pagerinti organizacijų informuotumo situaciją.

Išvados

Lietuvos savivaldybių bendradarbiavimo su jos teritorijoje veikiančiomis organizacijomis pagrindiniai principai, tikslai ir būdai įtvirtinti įstatymuose. Viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis ir bendruomeninėmis organizacijomis vyksta šiomis pagrindinėmis. Tuo tarpu savivaldybių bendradarbiavimas su privataus sektoriaus organizacijomis vyksta teikiant ir dalijantis informacija, teikiant pasiūlymus, įgyvendinant bendrus projektus, dalyvaujant patariamose darbo grupėse.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad Klaipėdos miesto savivaldybė, skelbdama informaciją naujienlaiškyje, nepakankamai išnaudoja šios komunikacijos priemonės teikiamas galimybes, kviesdama įvairių sektorių organizacijas įsitraukti į aktualias vietos veiklas. Daugiausia galimybių organizacijoms dalyvauti 2023–2024 metais nustatyta atstovavimo ir paslaugų teikimo srityse. Tuo tarpu bendruomenių, planavimo, kultūros ir ypač aplinkosaugos srityse platinama nedaug informacijos apie organizacijų galimybes dalyvauti sprendžiant aktualius klausimus. Naujienlaiškio kvietimuose dažniausiai kaip adresatas įvardijamos nevyriausybines organizacijos ir valstybės bei savivaldybių institucijos ar jų atstovai.

Atlikto empirinio kokybinio tyrimo duomenys rodo, kad Klaipėdos miesto savivaldybė pagal organizacijoms siūlomas dalyvavimo sritis ir būdus iš esmės taiko rėmimo strategijos bendradarbiavimo modelį. Dominuoja patariamosios konsultacinės ir finansinės bendradarbiavimo priemonės, tikintis, kad organizacijos aktyviai įsitrauks teikdamos paraiškas daliniam finansavimui gauti arba deleguodamos savo atstovus į formuojamas vietas savivaldos struktūras (tarybas, komitetus, darbo grupes). Tuo tarpu organizacijų pasiūlymų ir dalyvavimo renginiuose kvietimų naujienlaiškyje pasitaiko fragmentiškai, tai rodo nepakankamas Klaipėdos miesto savivaldybės pastangas skatinti organizacijas ir plėtoti dvikryptę komunikaciją.

Būtina spręsti naujienlaiškio skelbimų technines klaidas bei gerinti organizacijoms siūlomų dalyvavimo būdų prieinamumą, išnaudojant šiuolaikinių informacinių technologijų galimybes, t. y. organizuojant viešus pristatymus, susirinkimus ir pan. Sudaryti galimybę dalyvauti renginiuose ne tik gyvai, bet ir nuotoliu, ypač kai renginiai vyksta darbo valandomis.

Literatūra

- Acus, A. (2018). Volunteering in Non-governmental Organizations as Social Policy Expression, *Tiltai*, 3 (81), 149–163. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2018~1574317158890/> [žiūrėta 2025-07-17].
- Bielskienė, J. (2016). „Profesionalaus“ pilietinio dalyvavimo įtaka demokratijos deficitui. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, 1 (38), 51–62. <https://www.zurnalai.vu.lt/sociologija-mintis-ir-veiksmai/article/view/10309/8190> [žiūrėta 2025-07-10].
- Bloodgood, E., Tremblay-Boire, J. (2017). Does Government Funding Depoliticize Non-governmental Organizations? Examining Evidence from Europe. *European Political Science Review*, 9 (3), 401–424. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/AEC53C436B72DC56AC09EDA612F80A33/S1755773915000430a.pdf/does-government-funding-depoliticize-non-governmental-organizations-examining-evidence-from-europe.pdf> [žiūrėta 2025-08-29].
- Bonsón, E., Torres, L., Royo, S., Flores, F. (2012). Local E-Government 2.0: Social Media and Corporate Transparency in Municipalities. *Government Information Quarterly*, 29 (2), 123–132. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0740624X1200010X?via%3Dihub> [žiūrėta 2025-08-26].
- Bovaird, T. (2004). Public-Private Partnerships: from Contested Concepts to Prevalent Practice. *International Review of Administrative Sciences*, 70 (2), 199–215. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0020852304044250> [žiūrėta 2025-08-26].
- Diligent. (2024). *The Importance of Strong Communication in Local Government*. <https://www.diligent.com/resources/blog/importance-strong-communication-local-government> [žiūrėta 2025-08-27].
- Gaušis, E. (2018). Online Communication with Citizens. Should Latvian Public Institutions Learn from Foreign Experience? *Regional Formation and Development Studies*, 1 (24), 44–51. <https://e-journals.ku.lt/journal/RFDS/article/564/info> [žiūrėta 2025-08-28].
- Hofmann, S., Beverungen, D., Räckers, M., Becker, J. (2013). What Makes Local Governments' Online Communications Successful? Insights from a Multi-method Analysis of Facebook. *Government Information Quarterly*, 30 (4), 387–396. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0740624X13000749> [žiūrėta 2025-08-28].
- Instant Input. (2023). *Citizen Engagement vs. Participation: What is the Main Difference?* <https://www.instantinput.com/blog/citizen-engagement-vs-participation> [žiūrėta 2025-04-15].
- Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave. (2020). OECD iLibrary. https://www.oecd.org/en/publications/innovative-citizen-participation-and-new-democratic-institutions_339306da-en/full-report.html [žiūrėta 2025-04-15].
- Klaipėdos miesto savivaldybė. (2023-10-26). *Isibėgėja patariamųjų grupių formavimo procesas*. <https://www.klaipeda.lt/lt/naujienos/7654/isibegeja-patariamuju-grapiu-formavimo-procesas:4691> [žiūrėta 2025-08-13].
- Klaipėdos miesto savivaldybė. (2023-11-09). *Verslo grupė jau rinkosi į pirmąjį susitikimą*. <https://www.klaipeda.lt/lt/naujienos/7654/verslo-grupe-jau-rinkosi-i-pirmaji-susitikima:4733> [žiūrėta 2025-08-13].
- Lietuvos Respublikos Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymas. (2008). *TAR*, 2018-12-21, Nr. 21110. Aktuali suvestinė redakcija nuo 2020-09-01. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a6b2f57002d011e9a017f05d-de6559c6/asr> [žiūrėta 2025-07-29].
- Lietuvos Respublikos Nevyriausybiinių organizacijų plėtros įstatymas. (2014). *TAR*, 2014-01-03, Nr. 18. Aktuali suvestinė redakcija nuo 2023-12-30. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d1e6be90747611e3b675ad30753d4b1b/asr> [žiūrėta 2025-07-31].
- Lietuvos Respublikos Vietos savivaldos įstatymas. (1994). *Valstybės žinios*, 1994-07-20, Nr. 55-1049. Aktuali suvestinė redakcija nuo 2025-08-01. <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5884/asr> [žiūrėta 2025-08-27].

- Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ patvirtinimo“. (2023). *TAR*, 2023-12-23, Nr. XIV-2466. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a8b03ef0a55511ee8172b53a675305ab?jfwid=1z7qrkybq> [žiūrėta 2025-04-17].
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė. *Valstybės pažangos strategija. Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“*. (2023). <https://lr.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/pkvNdKV10fk.pdf> [žiūrėta 2025-07-17].
- Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo. (2012). *Valstybės žinios*, 2012-05-30, Nr. 61-3050. Negalioja. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5EE74F9648A5> [žiūrėta 2025-08-13].
- Martell, N. (2024). Citizen Engagement Vs. Participation: What is it? *Delib Newsroom*. <https://newsroom.delib.net/citizen-engagement-vs-participation-difference/> [žiūrėta 2025-04-15].
- Miškinienė, R., Nariūnaitė, A., Basiulis, K., Straigė, M. (2024). Socialines paslaugas teikiančių įstaigų biudžeto sudarymas ir analizė: globos namų atvejis. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. Mokslo darbai, 29, 1–20. file:///C:/Users/Vart/Downloads/1-straipsnis.pdf [žiūrėta 2025-08-29].
- NIPC. (2019). *Nevyriausybinų organizacijų teisinė ir mokestinė aplinka*. Tyrimo ataskaita. [http://www.3sektorius.lt/docs/NVOTEisineirmokestineaplindakatyrimoataskaita120916patikslinimai\(1\)_2020-01-08_12:15:47.pdf](http://www.3sektorius.lt/docs/NVOTEisineirmokestineaplindakatyrimoataskaita120916patikslinimai(1)_2020-01-08_12:15:47.pdf) [žiūrėta 2025-08-04].
- Jurčė, S. (2019). *Nevyriausybinų organizacijų ir vietos valdžios bendradarbiavimas įgyvendinant šeimos politiką Skuodo rajono savivaldybėje*. Magistro darbas. Kaunas, KTU.
- Raišienė, A. G. (2006). Teoriniai vietos savivaldos institucijų bendradarbiavimo aspektai. *Savivaldos institucijų socialinis politinis veiksmingumas*. Monografija. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
- Rosenau Vaillancourt, P., ed. (2000). *Public-Private Policy Partnerships*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Vorevičienė, J. (2016). *Trečiasis sektorius ir socialinė gerovė: nevyriausybinų organizacijų vaidmuo gerovės valstybėje*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 49–71. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/a9fe6548-05df-4675-87d5-8bea83dd8be3/content> [žiūrėta 2025-08-07].
- Urvikis, M. (2016). *Vietos savivaldos organizuojamų viešųjų paslaugų sistemos tobulinimas*. Daktaro disertacija. <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:15504517/datastreams/MAIN/content> [žiūrėta 2025-08-13].

NEWSLETTER INVITATIONS FOR ORGANISATIONS TO BE INVOLVED IN MANAGING LOCAL AFFAIRS IN KLAIPĖDA CITY MUNICIPALITY

EDITA STUMBRAITĖ-VILKIŠIENĖ
Klaipėda University (Lithuania)

Summary

For a long time, local printed newspapers have been used by municipalities as a reliable channel for distributing important information. Today, news is easily accessible electronically, so local newspapers are being replaced by newsletters subscribed to on municipal websites. The article analyses the data of the newsletter distributed by the Klaipėda city municipality administration as a means of disseminating information and communicating with interested organisations for 2023 and 2024. The aim is to assess what participation opportunities are offered to organisations by the Klaipėda city municipality administration.

The results of the study revealed that, when publishing information in the newsletter, Klaipėda city municipality does not sufficiently utilise the opportunities provided by this communication tool, inviting organisations from various sectors to get involved in relevant local activities. The largest number of opportunities for organisations to participate in in 2023 and 2024 is identified in the areas of representation and

service provision. Meanwhile, in the areas of communities, planning, culture, and especially environmental protection, little information is distributed about the opportunities for organisations to participate in solving relevant issues. Newsletter invitations usually name non-governmental organisations and state and municipal institutions, or their representatives, as addressees.

The data of the empirical qualitative study conducted show that, in terms of the areas and methods of participation offered to organisations, Klaipėda city municipality essentially relies on the cooperation model of the support strategy. Advisory-consultative and financial cooperation measures dominate, when it is expected that organisations will actively get involved, by submitting applications for partial funding, or delegating representatives to the local government structures being formed (councils, committees, working groups). Meanwhile, invitations to organisations' proposals, and participation in events, appear in the newsletter fragmentarily, and indicate insufficient efforts by Klaipėda city municipality to activate organisations and develop two-way communication.

It is necessary to address aspects of technical errors in newsletter announcements, and improve the accessibility of participation methods offered to organisations, using the capabilities of modern information technologies, i.e. by organising public presentations, meetings, etc, to create an opportunity to participate in events, not only on the premises, but also remotely, especially when such events take place during regular working hours.

Gauta: 2025.08.20

Priimta: 2025.09.30

Pasirašyta spaudai: 2025.10.03